

ประสิทธิผลการเสริมสร้างความเข้มแข็งพระสงฆ์นักพัฒนา
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15
Effectiveness of Strengthening the Developer Monks Under the Jurisdiction
of The Buddhist Monk Administrative Organization, Region 15

พระมหาวิชัย แซ่ฉั่ว

Phramaha Vichai Sae-Chai

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Public Administration Program Bangkok Thonburi University
Corresponding Author. E-mail: tonao_777@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 3) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนาที่ยั่งยืนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูป ได้แก่ กลุ่มเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ กลุ่มเจ้าสำนักปฏิบัติธรรม กลุ่มเจ้าสำนักนักเรียนที่ตั้งวิทยาลัยหรือวิทยา กลุ่มพระนักพัฒนา เน้นการสร้างสันติภาพแก่สังคมและพระนักพัฒนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาชีวิตและสังคม ข้อมูลที่เก็บได้มาทำการวิเคราะห์ โดยอาศัยการใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้เปิดเผยแทนข้อเท็จจริง ดังที่ระบุข้างล่างนี้

1. ประสิทธิผลการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนา มีข้อสรุปมาจาก 1) ด้านการเผยแพร่การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ด้านการพัฒนาชีวิตและสังคม ด้านการสร้างสันติภาพแก่สังคม ด้านการจัดการศึกษา และด้านการปกครอง 2) หลักพุทธธรรม 3) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ และ 4) ความรู้เทคนิคการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์ 2. ประเด็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนา มีข้อค้นพบมาจาก 1) ด้านความรู้ความสามารถทั้งทางปริยัติและปฏิบัติพุทธธรรม 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และ 3) ด้านทักษะการเผยแพร่พุทธธรรมทั้งด้านปริยัติและปฏิบัติเป็นอย่างดี 3. ข้อสรุปที่น่าสนใจดังนี้ คือ 1) หลักสังคหวัตถุ 2) ภาวะผู้นำกับการวิเคราะห์ตนเอง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค 3) ดัชนีชี้วัดผลงานหรือความสำเร็จ และ 4) การพัฒนาคุณภาพทั่วทั้งองค์กร

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ; การเสริมสร้างความเข้มแข็ง; พระสงฆ์นักพัฒนา.

Abstract

The objectives of this study were: 1) To investigate the effectiveness of the strengthening the monk developers in the Monk jurisdiction Area, Region 15; 2) To determine the factors influencing the effectiveness of strengthening the monk developers in the Monk jurisdiction Area, Region 15; and 3) To ascertain the methods of strengthening the monk developers in the jurisdiction Area, Region 15. The study was qualitative in nature. 20 key informants comprised 20 monks including the following: Monk supervisory group; Operating Monk group; Buddhism Educational Institution group; Social Peace-Oriented,

Monk Developers group, and Society and Human life Development-Oriented, Monk Developers group. All the collected data were analyzed by resorting to content analysis. The qualitative data analysis has shed light on the facts specified below.

1. On strengthening the monk developers, the conclusions were derived from 1) The publication of meditation practice dimension, recited and human life development dimension, social peace creation dimension, and education and grimace dimension 2) Buddhism principles. 3) Strategic service management. And 4. Technical knowledge on the strengthening of monks. 2. On the factors pertaining to the successful strengthening of monk developers, the findings were obtained from 1) knowledge and capability on insightful understanding and Buddhism practices, 2) good human relations, and 3) Skills and publication on insightful knowledge and Buddhism practices to perfection. 3. On some interesting conclusions, they comprised the following: 1) Sankaha Waltu Four principles; 2) Leadership and analysis of strengths, weaknesses, opportunities and threats; 3) work achievement index; and 4) Organizational development.

Keywords: effectiveness; strengthening; monk developers.

บทนำ

ประสิทธิภาพของพระสงฆ์นักพัฒนาโดยการเริ่มต้นจากความพยายามลงมือดำเนินงานโดยอาศัยตัวบุคคลในโครงสร้างเครือข่ายพระสงฆ์ที่ออกแบบไว้เป็นกลไกดำเนินการมีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางด้านจิตใจและสติปัญญา ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประชาชน (พระศรีพัชโรดม, 2560) ซึ่งมักพบว่ามีโอกาสล้มเหลวมากกว่าสำเร็จเนื่องจากส่วนมากจะละเลยคุณลักษณะสำคัญที่มีความละเอียดอ่อนของแบบแผนของโครงสร้าง และองค์ประกอบของพระสงฆ์ ทั้งในส่วนที่เป็นตัวปัจเจกบุคคล ตำแหน่งของบุคคลต่างๆ ระบบการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนสาระที่ต้องการสื่อสารทำให้ไม่เกิดกระบวนการพัฒนาอย่างแท้จริง (พระครูปลัดเถรานุวัตร, 2560) การบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรคณะสงฆ์มีปัญหาที่ชัดเจน องค์กรสงฆ์มีบุคลากรไม่เพียงพอที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องและถ่องแท้พระนักเผยแผ่ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องถ่องแท้มีจำนวนจำกัด เป็นปัญหาในการเผยแผ่ทำให้พุทธศาสนิกชนเกิดความสับสนสำคัญผิด และเข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงตามหลักพระพุทธศาสนา ในขณะที่นักวิชาการบางส่วนศึกษาเครือข่ายพระสงฆ์โดยเริ่มต้นจากปรากฏการณ์จริงในพื้นที่และวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้เห็นแบบแผน และกระบวนการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์เชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์พระพุทธศาสนาอันมีพระสงฆ์ได้แสดงบทบาทหน้าที่ไม่เพียงจะมีหลักการเกี่ยวกับธรรมชาติที่ประกอบด้วยศีลธรรมเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมในโอกาสทางสังคมและความเกื้อกูลประโยชน์สุขมวลชนทั้งหลาย (พระครูใบฎีกาสะอาด ปญญาทีโป, 2558) ทำให้ได้ร่องรอยของความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคล และองค์กรที่ทำงานร่วมกันเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันในรูปของเครือข่ายพระสงฆ์มากขึ้น

การทำงานของพระสงฆ์นักพัฒนาจากการศึกษาพบว่าแรงจูงใจที่ท่านเข้ามาทำมีอยู่หลัก ๆ 5 ประการ คือ ประเด็นที่ 1) พระสงฆ์นักพัฒนาพบเห็นปัญหาความทุกข์ยากของชาวบ้านในชุมชนเบื้องต้นพระสงฆ์นักพัฒนา

ส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดเป็นพระท้องถิ่นหรืออยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นเวลานานได้พบเห็นได้คลุกคลีกับปัญหาอยู่ตลอดเวลา ทราบดีว่าคนในชุมชนมีปัญหาอะไร ประสบปัญหาความทุกข์ยากอย่างไร เดือดร้อนอย่างไร ประเด็นที่ 2) พระสงฆ์ นักพัฒนามองเห็นว่าการฟื้นฟูบูรณะเพื่อสังคมของพระพุทธศาสนา พระสงฆ์นักพัฒนาหลายรูปมองว่า ในช่วงเวลาปัจจุบันศาสนากับชาวบ้านเริ่มห่างเหินกันมาก มีลักษณะที่เป็นช่องว่างกันมากพอสมควร จึงคิดอยากจะฟื้นฟูบูรณะเพื่อให้พระพุทธศาสนาได้สามารถสร้างประโยชน์ เอื้อประโยชน์ให้กับสังคม ประเด็นที่ 3) พระสงฆ์นักพัฒนาต้องการที่จะส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับชุมชน ซึ่งชุมชนก็เสมือนเป็นญาติ พี่น้องใกล้ชิดหรือคนใกล้ชิด ประเด็นที่ 4) มีพระสงฆ์ส่วนหนึ่งในระยะหลังได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนโดยเข้ามาเรียน ในมหาวิทยาลัยสงฆ์ในพื้นที่ต่างๆ ประเด็นที่ 5) พระสงฆ์นักพัฒนาที่จะอุทิศตัวเองเพื่อช่วยเหลือสังคม พระสงฆ์ที่อยู่ได้ด้วยปัจจัยสี่เมื่อพระสงฆ์สามารถอยู่ได้ชาวบ้านก็ควรจะอยู่ได้ด้วยเพราะฉะนั้นปัญหาของชาวบ้าน ก็เป็นปัญหาส่วนหนึ่งของพระสงฆ์ พระนักพัฒนาจึงคิดทำงานทุกอย่างเพื่อให้ชาวบ้านหลุดพ้นจากปัญหา เมื่อพระสงฆ์นักพัฒนาสามารถดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในลักษณะเป็นประจำก็จะส่งผลดีกับ ประชาชน ครอบครัว/ชุมชน และประเทศชาติตามลำดับ (พระครูสันติธรรมาภีรต, 2558)

เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 จากสภาพพื้นที่ ปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย ได้ประสบปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมและวิกฤตการณ์ต่างๆ ในทุกด้านทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง ทรัพยากรบางอย่างเกิดวิกฤตการณ์ขึ้นมาแล้วในอดีตและนับวันยังทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเกิดปัญหาทางด้านมลพิษทางอากาศ ทางน้ำ กลิ่น และทางเสียง ก่อให้เกิดความรำคาญต่อชุมชนรอบข้าง และส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตประจำวัน ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นได้เชื่อมโยงให้เห็นว่ากระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินวิถีชีวิตในด้านต่างๆ และนำไปสู่ผลกระทบต่อสุขภาพด้วย จึงได้เกิดการรวมตัวของพระสงฆ์นักพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และกิจของคณะสงฆ์หลายอย่างก่อให้เกิดพระนักพัฒนา ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว เนื่องจากบทบาทพระสงฆ์นักพัฒนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 เป็นการจัดตั้งขึ้นมาจึงไม่เกิดความเข้มแข็ง ดังที่ปัญหาดังกล่าวมาแล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษา ประสิทธิภาพการเสริมสร้างความเข้มแข็งพระสงฆ์ นักพัฒนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพระสงฆ์นักพัฒนา เพื่อวิเคราะห์ความเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนา และเพื่อนำเสนอแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งพระสงฆ์ นักพัฒนาในปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

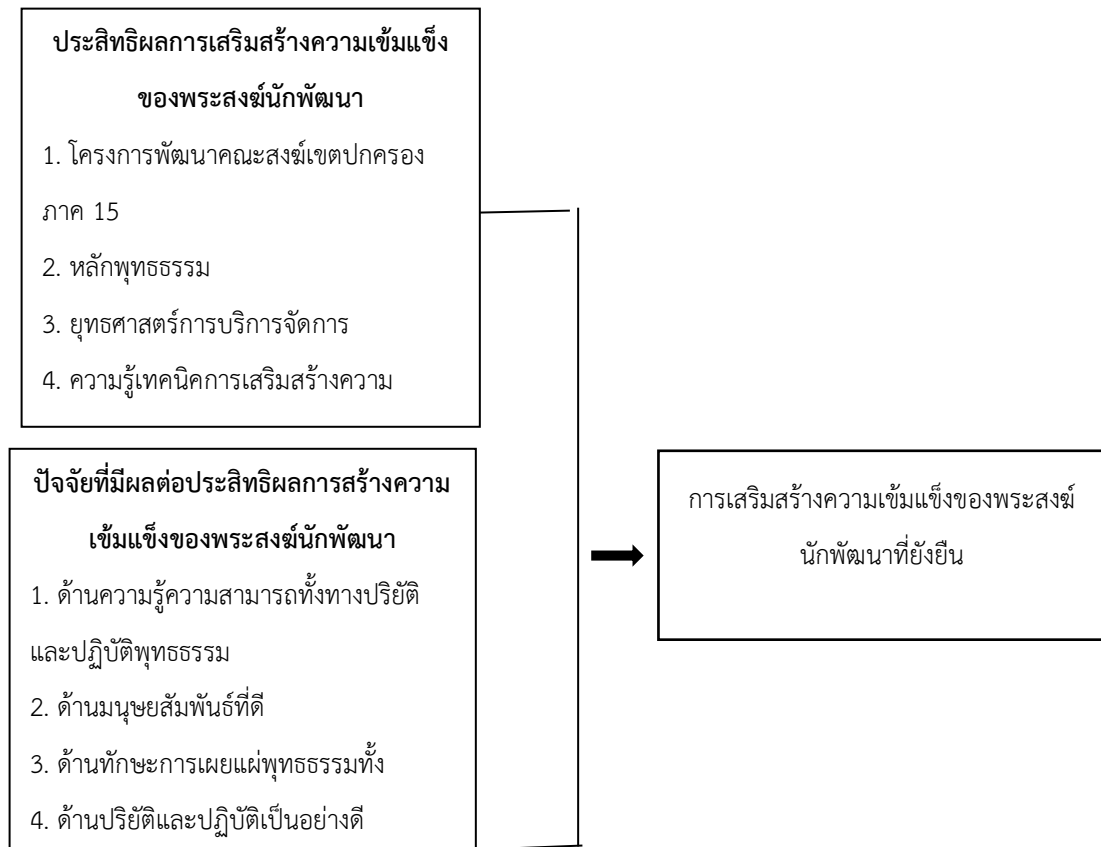
การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา โดยผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนา
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15

3. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนาที่ยั่งยืนในเขตปกครอง
คณะสงฆ์ภาค 15

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการศึกษาที่มุ่งประเด็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ซึ่งเชื่อมโยงกับเอกสารทางราชการในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากบทความ รายงาน และงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งผู้วิจัยใช้กระบวนการดำเนินการวิจัย ได้แก่ กระบวนการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 20 รูป

โดยพิจารณาจากพระสงฆ์ที่มีผลงานเชิงประจักษ์เป็นที่ยอมรับ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ (กลุ่มที่ 1) เจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ (กลุ่มที่ 2) เจ้าสำนักปฏิบัติธรรม (กลุ่มที่ 3) เจ้าสำนักเรียนที่ตั้งวิทยาลัยหรือวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยสงฆ์ โรงเรียนปริยัติสามัญ พระปริยัติธรรม และศูนย์เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ (กลุ่มที่ 4) กลุ่มพระนักพัฒนานั้นการสร้างสันติภาพแก่สังคม โดยเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่ใช้สื่อหลากหลายช่องทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าถึงพุทธศาสนิกชนที่หลากหลาย ที่มีผลงานเชิงประจักษ์ด้านเผยแผ่พระพุทธศาสนา และ (กลุ่มที่ 5) พระนักพัฒนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาชีวิตและสังคม ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีบทบาทด้าน สาธารณสงเคราะห์ การจัดตั้งสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ ทั้งภายในวัด และสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนสงเคราะห์ผู้ยากไร้ ซึ่งมีเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ตัวผู้ศึกษาเอง ที่จะต้องเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ตีความโดยปราศจากอคติ (bias) โดยเฉพาะในงานภาคสนามที่เลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อให้ข้อมูลสำคัญจากกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการจัดเตรียมฐานข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ให้ง่ายขึ้นด้วยการจัดทำกลุ่มข้อมูล เช่น การจำแนกหมวดหมู่ของข้อมูลให้เป็นระบบ มีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ฯลฯ เพื่อความเชื่อมั่นของข้อมูลที่ได้นำไปสู่การนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 พบว่า

1) นโยบายการพัฒนาของคณะสงฆ์ภาค 15 จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเผยแพร่การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ด้านการพัฒนาชีวิตและสังคม ด้านการสร้างสันติภาพแก่สังคม ด้านการจัดการศึกษา และด้านการปกครอง

2) หลักพุทธธรรม ได้แก่ สัปปุริสธรรม 7 ประการ คือ (1) การรู้จักเหตุ รู้จักความเป็นจริง รู้จักกฎเกณฑ์และหลักการ (2) การรู้จักผล รู้จุดมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ส่วนรวม และรู้ความหมาย (3) รู้จักตน ความเป็นผู้รู้จักตน รู้จักตนเองโดยฐานะ ความรู้ความสามารถ รู้จุดอ่อนจุดแข็งของตนเอง (4) รู้จักประมาณ รู้จักความพอดี พอเพียง รู้จักขอบเขต (5) การรู้จักเวลา รู้เวลาอันเหมาะสม รู้จักบริหารเวลา และตรงต่อเวลา (6) การรู้จักชุมชน รู้ปัญหาของชุมชน รู้ความต้องการของชุมชน รู้ถึงความแตกต่างของชุมชน (7) การรู้จักบุคคล รู้ถึงความแตกต่างของบุคคล รู้ความสามารถผู้อื่น และรู้เลือกคบคน

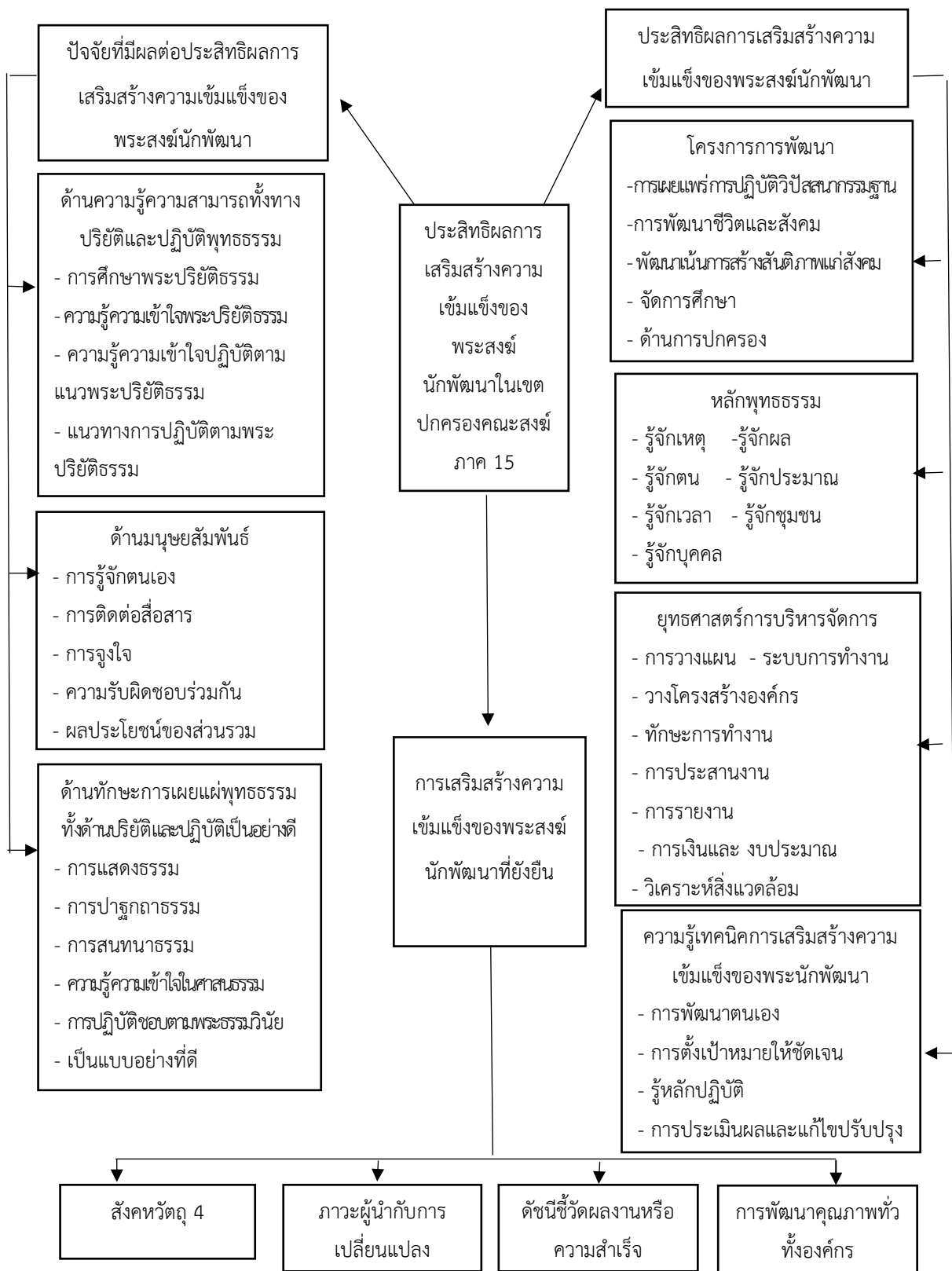
3) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ ได้แก่ (1) การวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ และแผนงาน มีระยะเวลาปฏิบัติงานชัดเจน มีเป้าหมาย และทิศทางเดียวกัน (2) ระบบการทำงาน ความสามารถทำงานร่วมกัน ระบบการทำงานที่ยืดหยุ่น สร้างความร่วมมือ (3) การวางโครงสร้างองค์กร องค์กรมีความคล่องตัวสูง แบ่งภาระหน้าที่กันอย่างชัดเจน มีการสั่งการที่ชัดเจน (4) พัฒนาทักษะการทำงาน มีความรู้ การปฏิบัติงานตามหน้าที่ และการพัฒนาตนเอง (5) การประสานงาน ไม่ซับซ้อนมีความยืดหยุ่น มีการสื่อสารที่ชัดเจน ประสานงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร (6) การรายงาน รายงานผลการดำเนินงาน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้รายงาน (7) การเงินและงบประมาณ จัดทำงบประมาณรายรับ – จ่าย มีคณะกรรมการควบคุมใช้จ่ายงบประมาณอย่างประหยัด (8) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม วิเคราะห์สถานการณ์ ผลการดำเนินงาน และความแตกต่างของชุมชน

4) ความรู้เทคนิคการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนา ได้แก่ (1) การพัฒนาตนเอง

ทักษะด้านอารมณ์ ความรู้ความสามารถ การบริหารจัดการ การเป็นผู้นำและการสื่อสาร (2) ตั้งเป้าหมายให้ชัดเจน กำหนดระยะเวลาปฏิบัติงานที่ชัดเจน กำหนดความสำเร็จของงาน และมีประโยชน์ร่วมกัน (3) รู้หลักปฏิบัติ ผูกพัน ความคิดที่สร้างสรรค์ รู้จักบริหารเวลา ยอมรับความล้มเหลว และปฏิบัติงานอย่างมีอุดมการณ์ (4) ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไข พัฒนาทักษะการทำงาน วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ประเมินตนเอง ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และมีระบบการสื่อสารที่ดี

2. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 พบว่า 1) ด้านความรู้ความสามารถทั้งทางปริยัติและปฏิบัติพุทธธรรม พระสงฆ์นักพัฒนาต้องศึกษาพระปริยัติธรรม มีความรู้ความเข้าใจในพระปริยัติธรรม เพื่อเป็นแนวทางการมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติ รู้แนวทางการปฏิบัติ และผลที่ได้รับจากการปฏิบัติตามพระปริยัติธรรม 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกองค์กร รู้จักความต้องการของตนเอง มีการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบร่วมกัน เห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม 3) ด้านทักษะการเผยแผ่พุทธธรรมทั้งด้านปริยัติและปฏิบัติเป็นอย่างดี การเผยแผ่พระพุทธศาสนาพระสงฆ์เผยแผ่ในรูปแบบการพูด เช่น การแสดงธรรม การปาฐกถาธรรม สันทนาธรรม การเขียน มีความรู้ความเข้าใจในศาสนธรรม การปฏิบัติตามพระธรรมวินัย เป็นแบบอย่างที่ดี และได้ใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์ต่อการเผยแผ่

3. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนาที่ยั่งยืนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 พบว่า ควรนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนา คือ 1) หลักสังคหวัตถุ 4 คือ หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคน การประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ประกอบด้วย (1) ทาน การให้ การแบ่งปัน การสงเคราะห์ (2) ปิยวาจา กล่าวคำสุภาพ มีประโยชน์ มีเหตุผล (3) อตถจริยา การช่วยเหลือ การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ (4) สมานัตตา มีความเสมอต้นเสมอปลาย มีความเสมอภาค 2) ผู้จะผู้นำกับการ การวิเคราะห์ตนเอง เปรียบเทียบคู่แข่ง วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม 3) ดัชนีชี้วัดผลงานหรือความสำเร็จ เปรียบเทียบผลงานกับเป้าหมาย การประเมินผลงานที่ผ่านมาวัดความสามารถ ของบุคลากรและองค์กร มีความโปร่งใส มีเป้าหมายเป็นรูปธรรม 4) การพัฒนาคุณภาพทั่วทั้งองค์กร เป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงการพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพพระบพ ติดตามตรวจสอบประเมินผลและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิก

สรุป การเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนาที่ยั่งยืนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15

เป็นองค์ความรู้จากการวิจัย

กล่าวโดยสรุป การเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนาที่ยั่งยืนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ควรนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนา คือ 1) หลักสังคหวัตถุ 4 คือ หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคน การประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ประกอบด้วย (1) ทาน การให้ การแบ่งปัน การสงเคราะห์ (2) ปิยวาจา กล่าวคำสุภาพ มีประโยชน์ มีเหตุผล (3) อัตถจริยา การช่วยเหลือ การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ (4) สมานัตตา มีความเสมอต้นเสมอปลาย มีความเสมอภาค 2) ผู้จะผู้นำกับการ การวิเคราะห์ตนเอง เปรียบเทียบคู่แข่ง วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรควิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม 3) ดัชนีชี้วัดผลงานหรือความสำเร็จ เปรียบเทียบผลงานกับเป้าหมาย การประเมินผลงานที่ผ่านมาวัดความสามารถของบุคลากรและองค์กร มีความโปร่งใส มีเป้าหมายเป็นรูปธรรม 4) การพัฒนาคุณภาพทั่วทั้งองค์กร เป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงการพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพระบบ ติดตามตรวจสอบประเมินผลและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิผลการเสริมสร้างความเข้มแข็งพระสงฆ์นักพัฒนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 โดยผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ประสิทธิผลการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 โดยสรุปว่า นโยบายการพัฒนาของคณะสงฆ์ภาค 15 จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเผยแผ่การปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐาน ด้านการพัฒนาชีวิตและสังคม ด้านการสร้างสันติภาพแก่สังคม ด้านการจัดการศึกษา และด้านการปกครอง ทั้งนี้เพราะนโยบายทั้งห้าด้านเป็นนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมทั้งทางคณะสงฆ์ ส่วนราชการ ประชาชนทุกภาคสังคมที่จะได้รับประโยชน์การพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระราชวรมนี และคณะ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พระธรรมทายาท: พระสงฆ์นักพัฒนาเพื่อการพัฒนาสังคม” ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการทำงานของอดีตพระธรรมทายาทว่าส่วนหนึ่งมีบทบาทสำคัญเป็นพระสงฆ์นักพัฒนาสังคมโดยมุ่งเน้นการทำงานที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาควบคู่กับการใช้หลักการพัฒนาชุมชนเพื่อการประยุกต์ให้ชุมชนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ของสังคมไทย และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระมหาสุทนต์ อากาศโร และคณะ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการและการสร้างองค์กรพระพุทธศาสนาในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า คณะสงฆ์และองค์กรพระพุทธศาสนาในสังคมไทย มีบทบาทหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการพัฒนาสังคมโดยมีเป้าหมายเพื่อการสร้างประโยชน์และความสุขตามแนวพระพุทธศาสนาให้กับผู้คนในสังคม แต่โดยภาพรวม คือ การพัฒนาให้บุคคลและสังคมได้มีการเรียนรู้จากสิ่งที่เรียบง่ายไปสู่การพฤติกรรมที่เหมาะสม มีจิตใจและสติปัญญาในการพัฒนาตนเองและการจัดการเพื่อคุ้มครองชีวิตที่ดีร่วมกัน

ประเด็นที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 โดยสรุปว่ามี 3 ด้าน พบว่า 1) ด้านความรู้ความสามารถทั้งทางปริยัติ และปฏิบัติพุทธธรรม พระสงฆ์นักพัฒนาต้องศึกษาพระปริยัติธรรม มีความรู้ความเข้าใจในพระปริยัติธรรมเพื่อเป็นแนวทางการมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติ รู้แนวทางการปฏิบัติและผลที่ได้รับจากการปฏิบัติตามพระปริยัติธรรม 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกองค์กร รู้จักความต้องการของตนเอง มีการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบร่วมกัน เห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม 3) ด้านทักษะการเผยแผ่พุทธธรรมทั้งด้านปริยัติและปฏิบัติเป็นอย่างดี การเผยแผ่พระพุทธศาสนาพระสงฆ์เผยแผ่ในรูปแบบการพูด เช่น การแสดงธรรม การปาฐกถาธรรม สันทนาธรรม การเขียน มีความรู้ความเข้าใจในศาสนาธรรม การปฏิบัติตามพระธรรมวินัย เป็นแบบอย่างที่ดี และได้ใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์ต่อการเผยแผ่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระมหาสมเดช วงศ์ธรรม (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการจัดการพัฒนาชุมชน ของพระสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด” พบว่า รูปแบบการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการจัดการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย (1) การวางแผน โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม (2) การจัดองค์กร โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการวัด (3) การจัดคนเข้าทำงาน โดยการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละคน (4) การสั่งการ โดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อปฏิบัติงานตามแผนงาน และ (5) การควบคุมเพื่อติดตามผลตามหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสรายุทธ์ เศรษฐขจร และพระครูภาวนาธรรมธาริ, 2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พึงประสงค์ของคณะสงฆ์ภาค 12” พบว่า วัดมีกระบวนการบริหารงาน 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผน Planning 2) การจัดบุคลากร Personnel Management 3) การจัดงบประมาณ Budgeting 4) การดำเนินงาน Implementation 5) การติดตาม Monitoring 6) การประเมินผล Evaluation ซึ่งยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาต้องพัฒนาไปพร้อมกันให้ครอบคลุมในทุกด้านเพื่อให้เกิดประสิทธิผล

ประเด็นที่ 3 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนาที่ยั่งยืนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 โดยสรุปว่าควรนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนา คือ 1) หลักสังคหวัตถุ 4 คือ หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคน การประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ประกอบด้วย (1) ทาน การให้ การแบ่งปันการสงเคราะห์ (2) ปิยวาจา กล่าวคำสุภาพ มีประโยชน์ มีเหตุผล (3) อัตถจริยา การช่วยเหลือ การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ (4) สมานัตตา มีความเสมอต้นเสมอปลาย มีความเสมอภาค 2) ภาวะผู้นำกับการ การวิเคราะห์ตนเอง เปรียบเทียบคู่แข่ง วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม 3) ดัชนีชี้วัดผลงานหรือความสำเร็จ เปรียบเทียบผลงานกับเป้าหมาย การประเมินผลงานที่ผ่านมา วัดความสามารถของบุคลากรและองค์กร มีความโปร่งใส มีเป้าหมายเป็นรูปธรรม 4) การพัฒนาคุณภาพทั่วทั้งองค์กร เป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงการพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพระบบ ติดตามตรวจสอบประเมินผลและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระปลัดพิรัชเดช ฐิตวิโส, 2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องพุทธบูรณาการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกายการนำเงินกู้จากกองทุนไปสร้างอาชีพใหม่ช่วยสร้างสวัสดิภาพแก่ครอบครัวช่วยให้สมาชิกเข้าถึงแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำและกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีส่งผลต่อสวัสดิการสมาชิก เงินช่วยเหลือจากการเจ็บป่วยเงินสวัสดิการหลังจากเสียชีวิต 2) ด้านจิตใจ สมาชิกเข้าถึงโอกาสการพัฒนาคุณภาพชีวิตเมื่อมีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี มั่นใจว่าสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนซึ่งเป็นพื้นฐานความเท่าเทียม 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาความต้องการของสตรี

เพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวรวมถึงการรับผลประโยชน์หลังสมาชิกเสียชีวิต และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้รับการพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการและทักษะที่หลากหลายให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และมีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนระหว่างกัน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระศรีพัชรินทร, 2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมไทยผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมไทยเกิดจากรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในอดีตที่ต้องไปเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และการบริหารงานคณะสงฆ์ด้านการปกครองการศึกษาหรือการศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ ถึงแม้จะมีกระบวนการ ด้านศาสนธรรม ศาสนบุคคล ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ และด้านศาสนพิธี การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ใน สังคมไทยจำต้องอาศัยหลักการและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทเจ้ามาพัฒนารูปแบบเพื่อให้มีแผนหรือยุทธศาสตร์สัมพันธ์เอื้อหนุนกันตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

1) พระสงฆ์นักพัฒนาต้องกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ วิธีการปฏิบัติงาน และยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งพระสงฆ์นักพัฒนาต้องกำหนดโครงสร้างองค์กรให้ชัดเจน เพื่อแบ่งภาระหน้าที่ อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ การบังคับบัญชา และการควบคุม เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ต้องมีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ

2) พระสงฆ์นักพัฒนาต้องส่งเสริมให้พระสงฆ์นักพัฒนาไปศึกษาต่อหรือเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อให้มีทักษะในการทำงาน มีความรู้ความสามารถ มีความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการบริหารงาน สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นและสถานที่ได้

3) พระสงฆ์นักพัฒนา ต้องแนะนำและส่งเสริมให้ประชาชนได้สร้างเครือข่ายของชุมชนเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาเบื้องต้นภายในชุมชนได้ โดยการส่งเสริมให้มีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายชมรม เพื่อการบริหารจัดการและดูแลคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) พระสงฆ์นักพัฒนาต้องปฏิบัติงานต้องมีอุดมการณ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และยุทธศาสตร์ วิธีการปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ และพระสงฆ์นักพัฒนาต้องปฏิบัติงานตามโครงสร้าง ภาระหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายงาน ตลอดจนต้องมีความรับผิดชอบ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

2) พระสงฆ์นักพัฒนาต้องนำทักษะความรู้ความสามารถ และความสามารถในการบริหารงานไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และต้องเข้าร่วมกับเครือข่ายของชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาภายในชุมชน เพื่อการบริหารจัดการและดูแลคุณภาพชีวิตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- พระครูใบฎีกาสะอาด ปณฺญาทีโป (ดิษฐ์สุวรรณ). (2558). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในชุมชนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดพิรัชเดช จิตวิโส (มหามนตรี). (2558). *พุทธบูรณาการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดเถรานุวัตร (สุเทพ ดีเยี่ยม). (2560). *การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนภาคเหนือตอนล่าง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสันติธรรมมารีต (บุญชัย สนติกโร). (2558). *การพัฒนารูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 15*. พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศรีพัชโรดม (ลักษณะ กิตติญาณ). (2560). *รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวรมนี (พล อาภากร) และคณะ. (2557). *การขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดหลักสูตรพระธรรมทายาท*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอู่) และคณะ. (2556). *การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการสร้างเครือข่ายองค์กรพระพุทธศาสนาในประเทศไทย*. รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) : กรุงเทพมหานคร.
- พระมหาสมเดช วงศ์ธรรม. (2559). *พระสงฆ์นักพัฒนา : รูปแบบการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการจัดการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์วัฒนธรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สรายุทธ์ เศรษฐขจร และพระครูภาวนาธรรมธาริ (สัมพันธ์ นิติธรรมรัตน์). (2559). *รูปแบบการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พึงประสงค์ของคณะสงฆ์ภาค 12*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.